Det första Gustaf Vasaloppet.

Strödda anteckningar
av
Mr JONES.

Det är verkligen sant, att jag i somras talade med en person, som inte visste vad Gustaf Vasaloppet var för någonting. — Den enda gång jag läser om sport, sade han, är då svenskarna spela fotboll med danskarna. — Jag kände mig grymt förolämpad å idrottens vägnar och beslöt omedelbart att försöka avge en behärskad och kort beskrivning av Gustaf Vasaloppet. Så lätt som jag tänkt mig gick det inte. Minnena från marsdagarna trängde sig fram i klump och pockade alla på uppmärksamhet. Gustaf Vasaloppet, det var ju i alla fall ett av de pampigaste evenemang

min ringa varelse beretts tillfälle att övervara! Och han, som inte visste vad loppet var, råkade ut för en grötig revy av de omedelbara minnesbilderna, ungefär så här:

— Först ett ståtligt projekt, förstår du, ståtligt; sedan ett förmedlande av en s. k. långsjal från min tidning till Morakamraterna, ett beslut att köra igång det hela i säsongens elfte timme, oro för vädret och nervösa rapporter från Mora, ibland att det var mulet och ibland att det var klart men alltid att den förbaskade dagsmejan kalasade på snötäcket. Men man tänkte med skalden i en ortstidning: "Ännu finnes en smula h o p p o m — bruk för skidorna och stav — och att detta stolta l o p p o m-sider likväl skall bli av".

— Och under tiden gruffades det litet grand om vägen för löparna. Somliga (Sälenborna) ville ha målet i Sälen och somliga (Moraborna) i Mora. De förra representerade ideella (= historiska) synpunkter och de senare praktiska. Det blev Mora. En kulen och tveksam senvintermorgon satt jag så på dalatåget och stirrade dyster på snöfattiga gärden ända tills vi kommit på andra sidan Vansbro, där snötäckena började bli något så när förtroendeingivande. Och i Brintbodarna kommo löpartrupperna norr ifrån. De gjorde ett starkt intryck; beslutsamma, lugna och härdade män på väg till en av de mest krävande, fredliga kraftmätningar som väl överhuvud taget kan tänkas, män, som halvtannat dygn senare skulle åka 9 mil — 90 kilometer — varenda en. 90 kilometer, hårt pressade av tävlingens imperatoriska makter! Det var karlar det. Jag var ledsen, att så få civilister och nonkombattanter med mig fingo känna på den stämning, som härskade på Brintbodarnas station, då kontingenterna norr- och söderifrån råkades, fredagen före det första Gustaf Vasa-loppet den 19 mars 1922. Och sedan? Det platta Mora, som låg i skenbar frid och ro, men som under ytan sjöd av anspänningen före den stora dagen; själva loppet, löpningarnas löpning, Morakamraternas oförglömliga arrangörstriumf och Norsjös idrottsliga dubbeltriumf och käraste framgång.....

Så ungefär fick han Gustaf Vasaloppet i sig, han som inte visste vad det var och som verkligen inte är ett foster av min fantasi. Jag kunde knappt hitta på något bättre för en minnesartikel så här kort tid efter loppet än att inleda med denna konturteckning. De flesta minnas nog för övrigt, att Ernst Alm från Norsjö som segrare åkte den drygt 9 mil långa sträckan på 7 timmar 32 minuter 49 sekunder i medelgott före och att hans klubb blev bästa lag (3 man) med tiden 23.02.17, följd av Dala-

Red. A. Pers, × tävlingens initiativtagare.

Järna, Mora och Bollnäs. De nio bästa mannarna näst Alm blevo O. Lindberg, Norsjö, Israelsson, Dala-Järna, J. Fjellberg, Mörsil, P. E. Hedlund, Särna, Videll, Gävle, A. Eriksson, Dala-Järna, Strål Lars Eriksson, Mora, Jonas Persson, Arbrå och Joel Eng, Djurgården, Stockholm. 122 man startade.

Hur loppet blev av? Den 11 februari fäste Dagens Nyheter uppmärksamheten på ett projekt, som redaktör Anders Pers framlagt i sin ägande Västmanlands Läns Tidning. Det var Gustaf Vasaloppet, varken mer eller mindre. Sveriges verkliga marathonlöpning, Sveriges Holmenkolrend, en klassisk och historisk tävling, hela folkets tävling. Det gick tre veckor utan att en viskning i saken förnams offentligt. Då sände en vacker dag en intresserad Morakarl ned ett klipp ur Mora Tidning med en intervju med Morakamraterna, som förklarade sig beredda att redan samma år ta i tu med loppet om blott en summa av tusen kronor kunde uppdrivas att täcka kostnaderna. Den 6 mars underrättades Morakamraterna, att Dagens Nyheter ställde de 1,000 kronorna till förfogande, och den 7 mars läste en skeptisk allmänhet meddelandet om att loppet skulle bli verklighet redan samma vinter (vår?).

På 12, säger och skriver 12, dagar "gjordes" så Gustaf Vasaloppet. Det skall räknas Morakamraterna till evärdlig berömmelse. Och hastverk blev inte lastverk. Med tårar i ögonen svuro grånade löpare på, att de inte varit med om en stiligare tävling, och detsamma sade fabrikör Hedjersson, Svenska skidförbundets representant. Morakamraterna hade 30—40 man i arbete dag och natt, uppdelade på specialkommittéer. Jag kom lagom för att få vara med om sista samman-

Vid målet bildade åskådarna en häck, som sträckte sig kilometervis utåt banan.

trädet på fredagen. Carl Eriksson, ordföranden, gjorde sig underrättad om situationen. — Mottagningskommittén? — Allt klart. — Priskommittén? — Allt klart. — Inkvarteringskommittén? — Allt klart. O. s. v. Men Gud, vilket arbete där låg bakom dessa trygga och kolugna svar! Kom an bara, ni sentima konkurrenter till Engelbrekt i Morkarlby och Lars i Kettilbo!

En tidningsskald — Den blyge — skrev den 8 mars om Vasaloppet:

I fån ej som pris någon krona
och ej fån på tronen I trona,

men I fån med hedern er trösta,
att I haven åkt som kung Gösta.

Detta visade sig bli en sanning med modifikation, ty belöningar i form av pris blev det ingen brist på. När prissam-

lingen var definitiv, värderades den till omkring 11,000 kronor. En kungapokal krönte den enastående uppsättningen. Det första Gustaf Vasaloppet hade slagit igenom på alla sätt.

Och Norsjö fick, som sagt, första inteckningen i kungakannan som bästa lag. Någon överraskning var det inte precis. Ty lika allmänt som man trott att Särna-Hedlund — Nordiska

Segraren E. Alm, Norsjö.

spelens framgångsrikaste svenska löpare — skulle vinna den individuella tävlingen, lika allmänt hade Norsjö varit favoritlaget. Men en rasande strid blev det. Alltifrån det startskottet gått i Sälen kl. 6.04 på morgonen och tills de sista byarna, Hökensberg och Eldris passerades hölls Mora i en olidlig spänning. Tusentals människor trängdes utanför anslagstavlorna och på expeditionen pinglade telefonerna utan uppehåll precis som vid ett jätteevenemang i det telefontokiga Stockholm. Ännu vid kontrollen i Oxberg nere vid Österdalälven låg Morakarlen Stål Lars Eriksson väl uppe och Morakamraterna som lag likaså. Chanserna vägdes för och emot och man noterade

betänksamt, att pojken Alm från Norsjö börjat visa tendenser att vilja vara med bland de främsta. På expeditionen rådde en storslagen nervositet och spänning efter de sista rapporterna, då plötsligt dånande hurrarop trängde in. Ernst Alm åkte lagerkrönt in i köpingen, en timme tidigare än beräknat! Den första Gustaf Vasasegraren! Skidor och bindningar sletos

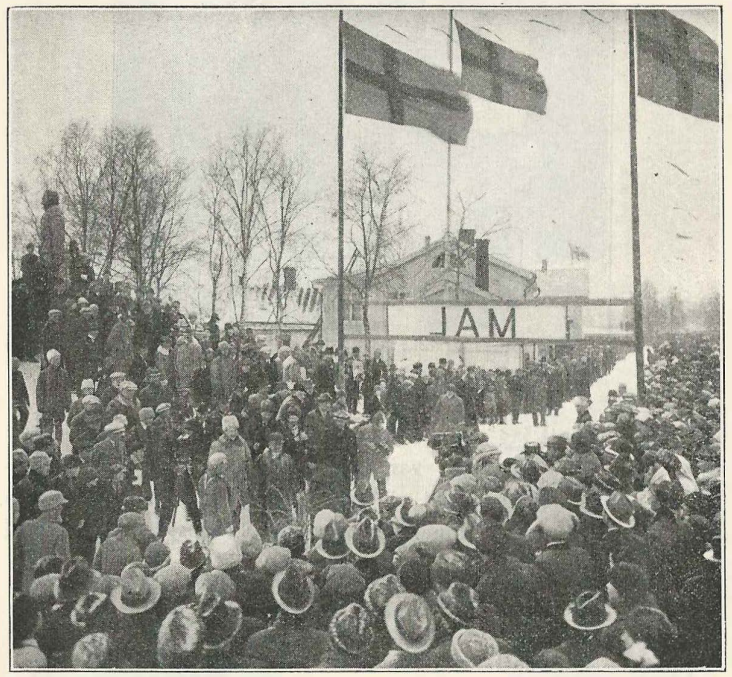

Segraren filmas.

av honom och han flög i luften, hissad av starka armar. Spänningen flyttades över på lagplaceringarna. Men en stilig stämning rådde. Inga uttryck av besvikelse. Den bästa skall vinna! Vänta till ett annat år!

På eftermiddagen satt den unge Ernst Alm på soffan i Helmer Landecks arbetsrum, inramad av en grupp journalister. Den 22-årige skogsarbetaren var inte van att bli intervjuad. Han

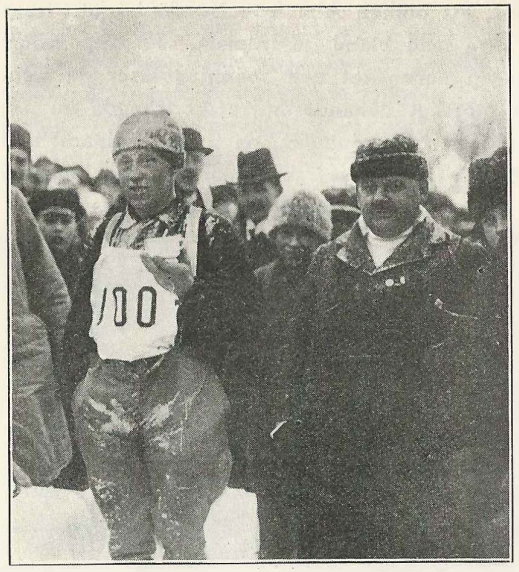

2:dra man O. Lindberg, Norsjö och Aktuarien P. Blomberg, född morabo.

var så blyg, att jag nästan kände mig blyg själv när jag talade med honom. — Det här var väldigt roligt, sade han, men så rysligt märkvärdigt är det väl inte. Man gör så gott man kan och någon måste ju vinna. Jag trodde för resten inte att jag var först, förrän jag fick höra det långt efter sista kontrollen, och då gick det genast lättare igen i snögloppet. — Alm satt mest tystlåten med nedslagna ögon, sade inte ett ord av egen drift och såg varken glad eller ledsen ut. Framför allt inte ledsen! Men hela hans typ gjorde ett sådant intryck, att man sade sig själv:

— Gustaf Vasaloppet vinner ingen oförtjänt löpare.

Men Alm kan komma igen en gång till!

Mr Jones.

Mr Jones.

Till Vasaloppets deltagare!

Av
KARL-ERIK FORSSLUND.

Igenom mörka skogar niomila,
som täcka bergen mellan älvarna de mäktiga, de stora,
på vintervägar där en ensam laggkärlsfora
blott sällan skrider fram i sakta lunk —
i stillhet, som blott brytes av en ensam yxas dunk,
där ser jag raska män på glatta skidor ila,
en långan rad från älv till älv, från Sälen ned till Mora —
i samma spår, där Lars och Engelbrekt en gång
drog fram med bud om frihet och om frälsning
från främlingars och fogdars fräcka tvång.
Storlöpare, till er en hyllning och en hälsning!
Ni män, som vårda fädrens arv av kraft och härlig hälsa,
som älska vinterns rena luft och nordans friska fart,
när stark den brusar fram och sopar fästet klart,
blott den kan Nordanlandets folk från främlingsoket frälsa
och blåsa bort det nät av kvalm, som tidens spindlar spinna.
Hell er, ni stridsmän, må ni glansfullt seger vinna.
och hälsade av jubel målet hinna!

(Ur Mora Tidning).